

Think global and act local!

Harry Haue

Indlæg på regional kurset i historie: Nye vinkler på industrihistorien. 3.9.2008

Jeg er blevet bedt om indledningsvis at sige noget om mulighederne for at inddrage lokalsamfundet i historieundervisningen efter de nye læreplaner. Der er jo en lang tradition for at inddrage den lokale udvikling i historieundervisningen, selv om vore forestillinger om nationalstaten siden midten af 1800-tallet har domineret, og hos mange undervisere har efterladt den holdning, at lokalhistorien ikke var fin nok. Det var ikke rigtig historie. Historieundervisningens identitetsdannende funktion var at udvikle en national identitet, og derfor blev forskellene mellem landsdelene og lokalområder i historieundervisningen nedprioriteret. Der findes ikke meget undervisningsmateriale for de gymnasiale uddannelser, der drejer sig om lokalhistorie, og det er da heller ikke et tema, der indgår med særlig stor vægt i universitetsundervisningen. Da den nationale identitetsdannelse i dag må siges at spille en mindre rolle end tidligere, er der blevet mere plads til at tænke i både lokale og globale baner.

I 1970'erne blev lokalhistorie en del af erfaringspædagogikken, 'grav hvor du står', hed det i et svensk læremiddel, og flere forsøg med at inddrage lokalsamfundet i historieundervisningen blev gennemført. Det kunne være i forbindelse med landboreformerne eller industrialiseringen, hvor der i lokalsamfundet stadig i dag findes mange levn fra den tid, og hvor mange erindringer om den lokale udvikling kunne inddrages. Et tema i historieundervisningen kunne være historiske stilarter i arkitekturen, som kunne dokumenteres ved en byvandring. Det var også ret almindeligt at udnytte familiehistorien, og dermed svække det vi kaldte parallelismeproblemet, nemlig at elevernes egen lille historie ingen berøringsflader havde med den store historie, som undervisningen lagde vægt på. I et særnummer af NOTER fra 1979 er der en artikel: *Hvorfor inddrage lokalmiljøet i de 16.-19.-åriges historieundervisning?* hvor Dalum-Hjallese er brugt som eksempel. Her kunne landboreformernes omformning af landsbyen iagttages via kortmaterialet, fæstebreve, kilder til skolens udvikling, etableringen af Kolds højskole i Dalum i 1862 og papirfabrikken fra 1873. Beskrivelsen af landboreformerne i *Det gamle Danmark*, brugte Dalum-Hjallese som eksempel, og på kun fem sider kunne den komplekse lovgivning og reformproces beskrives med konkrete, lokale eksempler. Lokalhistorien blev her brugt som et eksemplarisk princip sådan som bl.a. den tyske historiedidaktiker Wolfgang Wagenschein netop dengang havde udviklet det.

Inddragelse af lokalhistorien i historieundervisningen kunne i øvrigt inddrage et kortmateriale fra Kartografisk Dokumentationscenter på Odense Universitet i 1983. Det mest relevante kort er konceptkortet fra Videnskabernes Selskab i størrelsesforholdet 1: 20.000, som i 1770'erne blev kobberstukne og udgivet på papir. Her kan man se landsbyerne og de enkelte bebyggelser samt signaturer for skov, eng og grænserne mellem de tre vange. Historielærerne kunne på Kartografisk Dokumentationscenter købe lustryk af kortene. De enkelte skoler kunne så vælge kort over de landsbyer, der dengang lå i naboområdet. Eleverne kunne danne lokalgrupper og således arbejde med netop deres hjemegn og dokumentere udviklingen fra landboreformerne, som kan iagttages på Videnskabernes Selskabs konceptkort til forholdene, som de senere blev ved hjælp af højkantkortene fra 1880 og lavkantkortene fra 1930. En del af forberedelsen var at køre ture i lokalområdet, og iagttage hvordan kulturlandskabet nu former sig, og hvordan bebyggelserne havde ændret sig i forhold til situationen på kortene.

Den lokale udvikling skulle perspektiveres til den nationale og den internationale, og det kunne bl.a. ske ved at lade eleverne undersøge deres familier i flere generationer, iagttage lokalområdets samhandel med omverdenen og evt. følge nogle af de lokale, der flyttede til Odense, København eller Amerika.

Der var således mange muligheder for at inddrage lokalsamfundet i historieundervisningen dengang i 1970'erne og 1980'erne, men når lokalhistorien for mange lærere ikke blev en naturlig del af historieundervisningen, hang det sikkert sammen med det fokus, der var på den nationale identitetsdannelse og den adskillelse, der blev praktiseret mellem den nationale historie og verdenshistorien. Endnu var globaliseringen ikke et grundvilkår som i dag og ikke mindst havde lærerne dengang ikke adgang til internettet. Det fik vi først i slutningen af 1990'erne. Med disse to meget væsentlige ændringer kunne der ske en 'glokalisering', hvor det nationale mellemlid fik en mere nedtonet plads i historieundervisningen, og det lokale og globale bedre kunne forbindes.

Mange historielærere er i dag optaget af, hvordan 'historien udenfor' kan integreres i historieundervisningen. Det drejer sig om elevens historiekultur og historiske bevidsthed. Ifølge flere undersøgelser viser det sig, at der umiddelbart er få berøringsfald mellem elevens hverdagsliv og skolens historieundervisning. De moderne lærebøgerne er heller ikke særligt inkluderende på det område, sådan som det netop er blevet dokumenteret i et speciale fra Syddansk Universitet. Det er lidt underligt, da der i de nye læreplaner (stx) er understreget, at eleven skal kunne:

- Dokumentere viden om centrale udviklingslinjer og begivenheder i Danmarks historie, Europas historie og verdenshistorien, herunder sammenhænge mellem den nationale, regionale, europæiske og globale udvikling.
- Formulere historiske problemstillinger og relatere disse til deres egen (elevens) tid

Til det sidstnævnte punkt foreslår vejledningen, med et eksempel om velfærdsstatens udvikling, at:

lade temaet være elevernes slægtsmæssige illustration af denne udvikling. Som didaktisk princip kunne man vælge at tilrettelægge undervisningen efter et tilbagerulningsprincip og generation efter generation spore velfærdsstatens tilblivelse. En del af kildematerialet kunne eleverne selv tilvejebringe i forbindelse med interview af forældre, bedsteforældre og supplere med slægtsoptegnelser eller materiale, der må antage at belyse forhold der svarede til familiens levevilkår. Flere elever vil formodentlig være af anden etnisk oprindelse end dansk, og en undersøgelse af disse familiers udvikling ville kunne skabe forbindelser mellem det nationale, de regionale og globale niveauer i udviklingen. Andre elever har slægtninge, der er udvandret til Amerika, og kontakt til disse familier over nettet kunne belyse forholdet mellem udlængselsdrømme og de faktiske udfordringer.

Da det at kunne udforme problemstillinger og relatere dem til egen tid er et kompetencemål, som også danner grundlag for formuleringen af eksamensspørgsmål, vil det være hensigtsmæssigt at forbinde så mange emner som muligt med det lokale og herfra perspektivere den større verden. Med henvisning til læreplanen er det relevant at inddrage lokalmiljøet i undervisningen, ja, det er vanskeligt at undgå, selv om der ikke direkte er formuleret noget krav om at gøre det. Derfor er det en vigtig historiedidaktisk opgave at skabe opmærksomhed omkring de netbaserede hjælpemidler,

der bliver udviklet i disse år, og for den lokalhistoriske undervisning på Fyn, drejer det sig bl.a. om Historisk Atlas Fyn, der netop indeholder de kort, som tidligere kun var tilgængelige som lustryk.

HH/18.08.08